

Monmouthshire Select Committee Minutes

Meeting of Pwyllgor Craffu Pobl held at The Council Chamber, County Hall, The Rhadyr, Usk on
Dydd Mawrth, 30ain Medi, 2025 at 10.00 am

Councillors Present

Cynghorydd Sir Jackie Strong (Cadeirydd)

Cynghorwyr Sir: Jan Butler, Christopher Edwards,
Simon Howarth, Penny Jones, Maureen Powell,
Martyn Groucutt, Jill Bond, Ian Chandler and
Peter Strong yn amnewid am Maria Stevens

Hefyd yn Bresennol: Cynghorydd Sir
Ian Chandler, Aelod Cabinet dros Ofal
Cymdeithasol, Diogelu a Gwasanaethau Iechyd
Hygyrch

Officers in Attendance

Hazel Ilett, Rheolwyr Craffu
Robert McGowan, Swyddog Polisi a Craffu
Jane Rodgers, Pennaeth Gwasanaethau Plant
Naomi Lovesay, Rheolwr Gwasanaeth -
Gwasanaethau Gofal Uniongyrchol
Jenny Jenkins, Pennaeth Gwasanaethau Oedolion
Nicola Needle, Arweinydd Rhwydwaith Llesiant
Integredig

YMDDIHEURIADAU: Cynghorwyr Sir Sue Riley and Maria Stevens

1. Ymddiheuriadau am Absenoldeb.

Cafwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorydd Sirol Stevens, a oedd yn cael ei dirprwyo gan y Cynghorydd Sirol Peter Strong. Cafwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorydd Sirol Riley, a oedd yn cael ei dirprwyo gan y Cynghorydd Sirol Bond.

2. Datganiadau o Fuddiant

Ni chafwyd unrhyw ddatganiad o fuddiant.

3. Fforwm Aqored i'r Cyhoedd.

Neb o'r cyhoedd yn bresennol.

4. Prydau Cymunedol - Craffu ar ddull i sicrhau model gwasanaeth cynaliadwy o ansawdd da ar gyfer Prydau Cymunedol.

Esboniodd y Cynghorydd Sirol Chandler fod yr adolygiad wedi'i gychwyn oherwydd pwysau cyllidebol a nodwyd mewn gofal cymdeithasol, yn benodol y cymhorthdal ar gyfer Prydau Cymunedol. Yn hytrach na gwneud penderfyniadau cyflym, dewiswyd adolygiad trylwyr i asesu gwerth y gwasanaeth ac archwilio modelau amgen, gan gynnwys opsiynau mewnol ac allanol. Rhannwyd cylch gorchwyl yr adolygiad gyda'r pwyllgor perthnasol, a chyflwynwyd y canlyniad i'w archwilio, waeth a oedd argymhellion yn radical neu'n fach. Y casgliad oedd cadw'r gwasanaeth yn fewnol, ei foderneiddio, gwella profiad y defnyddiwr, a cheisio effeithlonrwydd i leihau'r cymhorthdal.

Amlinellodd Naomi y broses adolygu, a ddechreuodd yn y gwanwyn. Y nod oedd cael darlun cynhwysfawr o'r gwasanaeth a nodi cyfleoedd ar gyfer newid. Roedd y canfyddiadau allweddol yn cynnwys boddhad defnyddwyr uchel, adborth cryf ar fanteision maethol a chymdeithasol, a ffafriaeth am bryd amser cinio poeth. Mae'r adolygiad hefyd yn nodi cyfleoedd i foderneiddio cyflenwi (e.e. defnyddio cerbydau trydan a blychau poeth plygio i mewn), meincnodi costau gydag awdurdodau eraill, ac amlygu'r angen am waith pellach i wneud y gwasanaeth yn fwy effeithlon a chynaliadwy.

Cwestiynau allweddol gan yr Aelodau:

- Gofynnodd y Cynghorydd Sirol Howarth a oedd y meincnodi ar gyfer costau gwasanaeth yn cynnwys Torfaen yn unig neu awdurdodau gwledig tebyg eraill fel Sir Ddinbych, gan nodi y gallai natur wledig Sir Fynwy effeithio ar gostau a chymhariaeth. Tynnodd sylw at y gwahaniaeth cost sylweddol gyda Thorfaen a chwestiynodd a oedd cymharydd mwy tebyg wedi'i ddefnyddio.

Ymatebodd swyddogion, gan gydnabod bod Torfaen yn cael ei ddefnyddio ar gyfer meincnodi cychwynnol oherwydd rhwyddineb ymgysylltu, ond cydnabu'r gwahaniaethau mewn daearyddiaeth a dwysedd poblogaeth. Cadarnhawyd y byddai cymariaethau'n cael eu hehangu yn y cam nesaf i gynnwys awdurdodau mwy tebyg fel Sir Ddinbych, fel yr awgrymwyd gan y Cynghorydd Sirol Howarth, er mwyn sicrhau meincnodi mwy perthnasol.

- Gofynnodd y Cynghorydd Sirol Jones am y math o hyfforddiant a ddarperir i yrwyr Prydau Cymunedol, yn enwedig gan fod eu rôl yn cyd-fynd â gofal cartref ac yn cynnwys cyswllt cymdeithasol pwysig â phreswylwyr. Roedd hi eisiau gwybod sut mae gywyr yn barod i ymdrin â materion y gallent eu hwynebu yn ystod danfoniadau.

Esboniodd swyddogion fod pob gyrrwr yn derbyn sesiynau sefydlu cadarn, hyfforddiant gorfodol, a hyfforddiant ychwanegol mewn diogelu a chymorth cyntaf. Mae gywyr yn cael eu cefnogi gan uwch staff ar gyfer sesiynau dadfrifio a goruchwyllo os byddant yn dod ar draws problemau, a bydd cynllunio gweithlu parhaus yn mynd i'r afael ag unrhyw anghenion hyfforddi pellach wrth i'r gwasanaeth esblygu.

- Gofynnodd y Cynghorydd Sirol Bond a oes digon o adnoddau i gwblhau pob cam yng ngham dau, megis gweithredu atebion digidol a chynnal adolygiadau, neu a fydd angen adnoddau ychwanegol.

Cadarnhaodd swyddogion y bydd y gwaith yn cael ei wneud o fewn adnoddau presennol trwy ffurfio tîm prosiect bach o adrannau perthnasol, heb unrhyw geisiadau am adnoddau ychwanegol wedi'u cynllunio. Mae staff sydd â sgiliau digidol eisoes ar gael ar gyfer y prosiect.

- Cwestiynodd y Cynghorydd Sirol Bond yr Asesiad Effaith Integredig (AEI), yn benodol am yr effaith ar bobl sy'n gadael gofal a phobl sydd â phrofiad o ofal, ac a oes unrhyw oblygiadau cyfreithiol i'r grŵp hwn.

Eglurodd yr ymateb fod y rhan fwyaf o ddefnyddwyr gwasanaeth yn oedrannus, heb unrhyw bobl sy'n gadael gofal hysbys yn derbyn prydau cymunedol, felly nid oes unrhyw effaith uniongyrchol. Fodd bynnag, cydnabuwyd y gallai pobl â phrofiad gofal fod yn bresennol yn y garfan, a gellid diweddarau'r AEI i adlewyrchu'r ystyriaeth hon.

- Gofynnodd y Cynghorydd Sirol Bond hefyd am y cynnydd sylweddol yn y niferoedd yng Nghil-y-coed ac a oedd esboniad am hyn.

Nododd swyddogion fod y niferoedd yn amrywio'n ddeinamig yn seiliedig ar yr angen a aseswyd, ac nid oes unrhyw reswm penodol dros y cynnydd yng Nghil-y-coed.

- Gofynnodd y Cynghorydd Sirol Butler am y defnydd o fwydydd lleol yn y gwasanaeth, yn benodol faint o fwyd lleol sy'n cael ei ddefnyddio yn y prydau a ble mae'r prydau'n cael eu paratoi, yn ogystal â faint o bobl sy'n cael eu cyflogi i baratoi prydau bwyd.

Yr esboniad a roddwyd oedd bod prydau bwyd yn cael eu prynu gan gyflenwr mawr, nad oeddynt yn rhai lleol, sy'n darparu prydau wedi'u rhewi. Bydd cam dau yn archwilio opsiynau ar gyfer cyrchu a pharatoi prydau bwyd yn lleol, gan gynnwys caffael posibl gan gyflenwyr lleol. Ni nodwyd nifer y bobl a gyflogir mewn paratoi prydau bwyd.

- Gofynnodd y Cynghorydd Sirol Butler hefyd am y mecanwaith i drigolion gael mynediad i'r gwasanaeth.

Nododd yr ymateb a roddwyd fod atgyfeiriadau ar hyn o bryd yn cael eu gwneud trwy gymryd gofal cymdeithasol oedolion, sy'n gofyn am angen asesedig. Bydd cam dau yn ystyried a allai hunan-atgyfeirio neu fodel ataliol ehangach fod yn briodol.

Crynodeb y Cadeirydd:

Daeth y Cadeirydd i ben drwy dynnu sylw at ddiddordeb mewn cyfleoedd lleol o'r adolygiad, gan roi sicrwydd nad yw Sir Fynwy yn rhoi'r gorau i brydau cymunedol ond yn archwilio dulliau cyflenwi amgen, ac awgrymodd y gallai'r Pwyllgor ddiolch i'r swyddogion a symud i'r eitem nesaf ar yr agenda pe na bai cwestiynau pellach.

5. Dull Awdurdod Cyfan tuag at Lesiant ac Atal - Craffu ar strategaeth i fwrw ymlaen â dull awdurdod cyfan tuag at lesiant ac atal.

Cyflwynodd y Cynghorydd Sirol Chandler strategaeth Dull yr Awdurdod Cyfan o Lesiant ac Atal, gan bwysleisio ei weledigaeth hirdymor i wella lles preswylwyr a lleihau dibyniaeth ar wasanaethau statudol. Nododd fod y strategaeth wedi'i fwriadu i gael ei mabwysiadu gan y Cabinet a bydd yn cydlynu ymdrechion ar draws holl gyfarwyddiaethau'r cyngor a gyda phartneriaid allanol, gan nodi newid o ddulliau blaenorol.

Ymhelaethodd Jane Rodgers ar yr uchelgais ar gyfer cynllun traws-gyfarwyddiaeth, wedi'i gydlynu sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau gwell i breswylwyr, gan ddefnyddio mewnwelediadau data, model ymarfer clir, a gweithio mewn partneriaeth. Pwysleisiodd nod y strategaeth i fynd i'r afael â gwendidau, cefnogi annibyniaeth, a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau ieuchyd, gan ei lleoli fel llwyfan ar gyfer cydweithredu mewnol ac allanol.

Materion Allweddol a godwyd gan yr Aelodau

- Dywedodd y Cynghorydd Sirol Jones am bwysigrwydd cynnwys cynghorau tref a chymuned yn y strategaeth lesiant, gan dynnu sylw at eu rôl wrth gefnogi ac ariannu prosiectau lleol sy'n mynd i'r afael ag ynysu cymdeithasol a sgiliau digidol. Gofynnodd i gynrychiolwyr o gynghorau cymuned fod yn rhan o'r gweithgoreu ar gyfer y strategaeth.

Mewn ymateb, cydnabuodd Jane Rodgers, er nad yw cyfeiriad penodol at gynghorau cymuned yn y ddogfen strategaeth, fe'u hystyriwyd mewn trafodaethau. Cadarnhaodd fod cynghorau tref

a chymuned yn rhan o'u meddwl a bod y tîm datblygu cymunedol yn ymgysylltu'n uniongyrchol â nhw, gan bwysleisio eu gwerth wrth ddeall a chefnogi anghenion lleol.

- Tynnodd y Cyngorydd Sirol Jones sylw ymhellach at arwyddocâd grantiau bach gan gynghorau cymuned wrth alluogi grwpiau lleol i weithredu, gan atgyfnerthu ei phwynt cynharach am eu cyfraniad ymarferol.
- Rhannodd y Cyngorydd Sirol Powell stori bersonol am berthynas a gollodd les ar ôl cael ei symud o'u cartref i gyfleuster gofal, gan bwysleisio pwysigrwydd cefnogi pobl i aros yn eu cartrefi eu hunain lle maent yn teimlo'n gyfforddus ac yn gyfarwydd.

Ymatebodd Jane Rodgers trwy gydnabod y cynnydd a wnaed wrth gefnogi pobl i aros gartref, gan grybwyll y defnydd o dechnoleg gynorthwyol a'r ffocws ar alluogi unigolion i gynnal annibyniaeth a chysylltiadau ag anwyliaid, sy'n cyd-fynd â nodau'r strategaeth.

- Awgrymodd y Cyngorydd Sirol Bond y dylai'r strwythur llywodraethu gynnwys arbenigwyr addysg neu aelod o'r cabinet, gan ddadlau y dylai gwaith ataliol ddechrau'n gynharach a chynnwys addysg i fynd i'r afael ag arferion economaidd-gymdeithasol ac iechyd o oedran ifanc. Tynnodd y Cyngorydd Sirol Bond sylw at gynrychiolaeth grwpiau penodol yn yr asesiad effaith integredig a'r cynllun rhanddeiliaid, gan nodi efallai na fydd rhai grwpiau yn cael eu cynnwys yn ddigonol.

Esboniodd Jane fod ffocws presennol y strategaeth ar oedolion sydd â bregusrwydd am gyfnod o 2-5 mlynedd, ond cydnabuodd bwysigrwydd ymyrraeth gynnar ac addysg, gan nodi y gallai cynhwysiant ehangach ddod mewn iteriadau yn y dyfodol. Eglurodd fod gwaith atal plant yn parhau mewn meysydd eraill ac y bydd aliniad yn datblygu dros amser.

Ychwanegodd y Cyngorydd Sirol Chandler fod y dull iechyd cyhoeddus ehangach ac uchelgeisiau rhanbarth Marmot ar y gweill, a bwriad y strategaeth yw creu momentwm cyn ehangu cwmpas.

- Cwestiynodd y Cyngorydd Sirol Bond hefyd y dull mapio prosesau, gan argymhell ei fod yn dechrau o safbwynt y defnyddiwr yn hytrach na dim ond nodi bylchau mewn gwasanaethau cyfredol, a phwysleisiodd ymgysylltu cynhwysfawr â rhanddeiliaid i osgoi colli grwpiau nad ydynt wedi'u cyrraedd ar hyn o bryd.

Aeth Jane a Nikki Needle i'r afael â mapio prosesau, gan nodi bod angen dulliau sy'n seiliedig ar ddefnyddwyr a gwasanaeth, a disgrifiodd gamau ymarferol fel sgysiau cymunedol a mapio ar raddfa fach i wella'r strategaeth yn ailadroddol.

- Cwestiynodd y Cyngorydd Sirol Butler y cam gweithredu, yn benodol y ffrwd waith ar asedau a chyfleusterau cymunedol, gan dynnu sylw at bwysigrwydd cynghorau cymuned a thref wrth alluogi gweithgareddau llesiant a nododd y nifer fawr o leoliadau cymunedol y tu hwnt i'r rhai sy'n eiddo i'r cyngor. Gofynnodd am eglurhad ar statws yr arolygon asesu ar gyfer canolfannau a lleoliadau cymunedol, gan fynegi pryder nad oeddent yn ymwybodol o unrhyw arolwg sy'n digwydd ac eisiau eglurhad ar gynnydd ac amserlenni.

Ymatebodd Jane fod angen diweddarau'r amserlenni yn y cynllun, cydnabu ymrwymiad y swyddog sy'n arwain y gwaith, ac esboniodd fod angen gwneud dewisiadau ynghylch cwmpas mapio oherwydd cyfyngiadau adnoddau. Disgrifiodd y dull o ddechrau'n fach, dysgu o fapio

ardal leol, ac adeiladu dealltwriaeth yn ailadroddol, gan hefyd bwysleisio'r angen am ddisgwyliadau realistig am amserlenni a phwysigrwydd gweithredu pwrpasol.

Cadarnhaodd Jane nad oedd unrhyw arolwg wedi'i golli a'i fod yn dal ar y rhestr p bethau i'w wneud.

- Roedd y Cynghorydd Sirol Butler yn cydnabod yr heriau o gyrraedd dealltwriaeth ar lawr gwlad a phwysigrwydd grwpiau lleol a gwirfoddolwyr.
- Dywedodd y Cynghorydd Sirol Groucutt am bwysigrwydd addysg mewn lles cymunedol, gan gyfeirio at ei brofiad fel cyn-aelod o'r Cabinet dros addysg a Chadeirydd Llywodraethwyr newydd mewn ysgol leol. Tynnodd sylw at yr her o ostwng presenoldeb ysgol ers y pandemig, gan nodi bod presenoldeb rheolaidd yn hanfodol ar gyfer dysgu a chyfluoedd bywyd yn y dyfodol. Roedd hefyd yn cydnabod, er bod addysg gartref yn hawl rhieni, ei fod yn teimlo bod y rhan fwyaf o blant yn elwa o fod yn yr ysgol gyda chyfoedion.

Ymatebodd y Cynghorydd Sirol Chandler ei fod yn cytuno â'r Cynghorydd Sirol Groucutt a phwysleisiodd fod gwella presenoldeb a lleihau absenoldeb yn un o'r prif flaenoriaethau i'r tîm addysg. Eglurodd, er nad yw'r materion hyn wedi'u cynnwys yn y strategaeth bresennol, maent yn cael eu trin mewn mannau eraill yn y cyngor, ac mae'r strategaeth yn anelu at ganolbwyntio ar gyfeiriadau a newidiadau newydd yn hytrach na dyblygu gwaith presennol.

- Cyfeiriodd y Cynghorydd Howarth at gyfarfodydd blaenorol y cyngor lle roedd wedi codi pryderon am niferoedd anhysbys o blant nad ydynt yn mynychu. Awgrymodd y dylai'r pwyllgor archwilio maint y mater hwn ymhellach a gofynnodd am adborth gan uwch swyddogion ar ganfyddiadau ymarfer archwilio o'r fath, gan bwysleisio pwysigrwydd deall faint o blant sy'n cael eu heffeithio.

Cadarnhawyd y byddai cyfarfod nesaf y Pwyllgor Craffu ar Bobl yn trafod adroddiadau Polisi Plant ar Goll o Addysg ac adroddiadau Monitro Addysg Ddewisol Gartref.

Crynodeb y Cadeirydd:

Daeth y Cadeirydd i'r casgliad bod y Pwyllgor wedi cynnal trafodaeth gynhyrchol ar y strategaeth, gyda sawl sylw wedi'i gynnig i swyddogion eu hystyried wrth fireinio'r ddogfen. Nododd gydnabyddiaeth o rôl arwyddocaol cymunedau lleol, cynghorau tref a chymuned wrth gefnogi mentrau llesiant.

Daeth y Cadeirydd i'r casgliad bod y Pwyllgor wedi mynegi cefnogaeth gyffredinol i gyfeiriad y strategaeth, gan ddeall y ffocws ar gefnogi pobl wrth iddynt heneiddio a'u helpu i aros yn annibynnol gartref. Diolchodd i'r swyddogion a'r Aelod Cabinet, y Cynghorydd Sirol Chandler am yr adroddiad.

6. Blaenraglen Waith a Rhestr Camau Gweithredu Craffu Pobl.

Cododd y Cynghorydd Sirol Howarth brydles Tudor Street a'r camau nesaf. Cafodd ei hysbysu nad yw'r eitem ar gynllunydd gwaith y Cabinet eto ac nad yw disgwyl cyn Ionawr 2026, i ganiatáu i'r 12 mis llawn ddangos prawf o gysyniad. Cadarnhawyd y byddai'r mater yn cael ei godi gyda'r Cabinet, gan nodi y bydd diddordeb sylweddol i'r cyhoedd.

Gofynnodd y Cynghorydd Sirol Howarth i'r eitem gael ei hychwanegu at flaenraglen y cynllunydd gwaith.

7. Cynllunydd Gwaith y Cyngor a'r Cabinet.

Nodwyd.

8. I gadarnhau'r cofnodion canlynol:

Cymeradwywyd cofnodion 16^{eg} Gorffennaf 2025 a 22^{ain} Gorffennaf 2025 fel cofnodion gwir a chywir, wedi'u cynnig gan y Cyngorydd Butler ac wedi'u heilio gan y Cyngorydd Powell.

9. Cyfarfod Nesaf: Dydd Mawrth 25ain Tachwedd 2025 am 10.00am.

25ain Tachwedd 2025 am 10.00am.

Gorfennodd y cyfarfod am **11.46 am**